

Naturvårdsverkets ärendenr: NV-06776-16

VERKSAMHETSPLAN för naturum
Vattenriket

Ver 2016-12-01

Förslag till verksamhetsplan för naturum *Vattenriket*

År 2017

År 2018-2021

Naturum Vattenriket: mitt i Vattenriket, mitt i Kristianstad. Foto Patrik Olofsson

Biosfärområde Kristianstads Vattenrike omfattar i stort sett hela Kristianstads kommun. Här finns nästan alla svenska naturtyper i ett landskap som präglats av människan genom tiderna. Mitt i biosfärområdet ligger naturum Vattenriket.

Den mäktiga Helge å flyter tvärs igenom landskapet och fångar upp små vattendrag från åsarna och slätten. Här och var buktar den ut i Araslövssjön och Hammarsjön innan den når Hanöbukten. Ån kantas av våtmarker och strandängar. Men Vattenriket är inte bara vått, här finns både lummiga ädellövskogar och torra sandiga odlingsmarker.

Den omväxlande naturen ger många olika miljöer för djur och växter att leva i. Vattenriket är ovanligt artrikt och en riktig hot spot för hotade arter. Området täcker mindre än två promille av Sveriges yta, men på denna lilla plätt lever hela 20 procent av landets hotade arter!

Kristianstads kommun har åtagit sig att verka för att Vattenriket ska vara ett bra hem åt både natur och människor. I olika projekt hjälper biosfärkontoret djur och växter att leva vidare, samtidigt som människor får möjlighet att ta del av naturens nyttor utan att förstöra dem. För att kunna göra det behöver vi lära mer om landskapet och naturen. En del i arbetet är att ta fram och sprida ny kunskap. Biosfärkontoret inventerar, ger ut rapporter, samarbetar med forskare och håller konferenser.

Tillsammans med föreningar, företag och markägare tas hållbara lösningar fram för att både bevara och nyttja landskapets värden. Vi anlägger våtmarker och rör om i sanden. Många arter och välfungerande ekosystem gör att vi klarar klimatförändringar och andra utmaningar bättre. Genom att hjälpa människor att uppleva naturen får vi fler med på tåget. Vi har 21 besöksplatser med fågeltorn, stigar och utemuseer. **Naturum Vattenriket är kronan på verket med utställning, möteslokal och restaurang. Här berättar vi hur biosfärområdet fungerar och visar vägen ut i Vattenriket.**

Vi kallar arbetet för biosfärarbete. Glädjande nog ser vi goda resultat! Vid besöksplats Pulken samsas tranor, skådare och lantbrukare. Malen simmar åter i Helge å och uttern fiskar utanför naturum. I dag ses områdets våtmarker inte längre som vattensjuka utan vattenrika. Ett kvitto på en ny attityd till hur vi kan använda naturens resurser!

Innehåll

1.	SYFTE		6
1.1.	Syfte enligt Naturvårdsverkets nationella riktlinjer (rapport 6696)		6
1.2.	Lokala och regionala syften för det egna naturumet		6
2.	MÅL		7
2.1.	Mål 2017		7
2.2.	Mål 2018-2021		9
2.3.	Målgrupper enligt Naturvårdsverkets nationella riktlinjer		10
2.4.	Målgrupper för det egna naturumet		10
3.	ANALYS AV RISKER/MÖJLIGHETER		11
3.1.	Nuläge		11
3.2.	Möjligheter		11
3.3.	Risker		12
4.	NATURUMS VERKSAMHET		13
4.1.	Övergripande planering för nästa år		13
4.2.	Teman		13
4.3.	Programverksamhet		13
4.4.	Tillfälliga utställningar		15
4.5.	Kommunikationsinsatser		15
5.	PERSONAL		15
6.	KOMPETENSUTVECKLING AV PERSONAL		16
6.1.	Nästa år	Fel! Bokmärket är inte definierat.	
6.2.	Nästföljande fyraårsperiod (2018-2021)	Fel! Bokmärket är inte definierat.	
7.	PLAN FÖR FÖRNYELSE AV FAST UTSTÄLLNING		17
7.1.	Nästa år	Fel! Bokmärket är inte definierat.	
7.2.	Nästföljande fyraårsperiod (2018-2021)	Fel! Bokmärket är inte definierat.	
7.3.	Budget och finansiering för förnyelse av fast utställning	Fel! Bokmärket är inte definierat.	
7.4.	Förankring	Fel! Bokmärket är inte definierat.	
8.	FASTIGHET/LOKALER	FEL! BOKMÄRKET ÄR INTE DEFINIERAT.	
8.1.	Nästa år	Fel! Bokmärket är inte definierat.	
8.2.	Nästföljande fyraårsperiod (2016-2019)	Fel! Bokmärket är inte definierat.	
9.	ANNAN UTVECKLING	FEL! BOKMÄRKET ÄR INTE DEFINIERAT.	
9.1.	Nästa år		19
9.2.	Nästföljande fyraårsperiod (2018-2021)		21
10.	UPPFÖLJNING		25
10.1.	Besökarundersökningar		25
10.2.	Naturumstatistik		25
10.3.	Tankelistning		25

11. BUDGET FÖR NATURUM

26

Sammanfattning

Naturum Vattenriket går in i det sjunde verksamhetsåret med välbesökta programpunkter och med en uppskattad upplevelserik utställning. Under 2017 år årstemat "*Naturens nyttor i Vattenriket*" och vi fortsätter vårt fokus på arter och ekosystemtjänster i program, bokningsbara aktiviteter samt utställning. Några av de viktigare dragen verksamhetsplanen för 2017 beskrivs nedan.

PUBLIKA AKTIVITETER:

- Publika föredrag flyttas till lördagar och naturvägledare leder aktiviteter på söndagar.
- Transäsongen invigs med en Trandag och därefter möter vi besökare vid Pulken som Tranvärdar tillsammans med föreningar.
- Vi fortsätter med Musik i redet däribland Händels Watermusic.
- Vi fokuserar särskilt under våren på de artrika nyttorna i Vattenriket i föredrag och exkursioner. Större inslag är Minimonsterdag samt Orkidévandring vid Mosslanda.
- Som en del i Kulturnatten ordnar vi programpunkten Dur i natur.
- Vi inviger Utemuseum Äspet och genomför programpunkter till havet under sommaren.
- Populära inslag som håvning vid håvningsbrygga, qigong och skogsbad fortsätter under vår, sommar och sensommar.
- En ny film om ekosystemtjänster lanseras och byggs ihop med naturvägledarprat till en programpunkt om ekosystemtjänster under hösten.
- Under titeln Smaka på Vattenriket lyfter vi fram lokalt producerad mat som i del i att kommunicera ekosystemtjänster.

BOKNINGSBARA AKTIVITETER

- Vi gör en översyn av våra bokningsbara paket samt utvecklar ett nya bokningsbara paket kring skogsbad och naturens nyttor.

PEDAGOGISK VERKSAMHET

- Vi fortsätter samarbetet med Högskolan Kristianstad med lärarstudenter inom No/Teknik som gör del av sin utbildning på naturum.
- Vi fortsätter samarbetet med Vattenrikets ekologer med gymnasieelever.
- Ett nytt biosfärklassrum utvecklas i anslutning till Utemuseum Äspet.
- Vi kommer att vara delaktiga i satsningen Biodiversitetsdagen både med klasser och i familjeaktiviteter.
- Under sommarlovet första vecka kommer vi att ha aktiviteter för sommarlovslediga barn som en del i Kultur och Fritidsförvaltningens integrationssatsning.
- Biosfärlägrät genomförs under kommande år som ett dagläger under fem dagar med 20 barn.

UTSTÄLLNING OCH INFORMATION

- Vi lanserar en ny film till Opteryx: Från källa till hav.
- Utställningen kompletteras med en ny modul: Ny i Vattenriket.
- Modulen Biosfär uppdateras med 2016 års händelser.
- Vi gör en översyn av möjlighet till fler språk i utställningstexter.
- Vi får på plats kamera och skärm: Kika in hos kniporna.
- Under vårens artrika tema samlar vi in karaktäristiska växter från olika temalandskap som exponeras i ny utställningsdel.

ÖVRIG UTVECKLING

- Vi gör en särskild satsning på att bredda våra målgrupper, framförallt genom att nå nyanlända samt äldre.
- Vi utvecklar bemanningen vid Pulken i trantider tillsammans med lokala föreningar under begreppet Tranvärdar.
- Vi fortsätter att utveckla Må bra i Vattenriket t.ex. genom att erbjuda Skogsbad till kommunens stresshanteringsgrupper.
- Vi inleder ett fokus mot Smaka på Vattenriket där goda exempel i dubbel bemärkelse lyfts fram på naturum.

NATURUMS NÄROMRÅDE

- Den vägvisande kungsfiskarstolpen som fallit ned under 2016 rekonstrueras och sätts på plats.
- Vi arbetar tillsammans med C4 Teknik för att mångfaldsstigen i naturums närområde görs permanent.
- Vi inleder tillsammans med C4 Teknik en projektering för spång och gömsle i anslutning till naturumsjön.
- Vi deltar i planeringsarbetet för att skapa rekreationsområde med entré till naturum på deponiområdena nära naturum.

Kungsfiskarstolpen skall på plats igen.

1. Syfte

1.1. Syfte enligt Naturvårdsverkets nationella riktlinjer

”Naturum är till för alla. Det ska vara en plats där man känner sig välkommen, oavsett förutsättningar eller intressen. Här ska man bli inspirerad att uppleva naturen. Här väntar en upplevelse man inte förväntade sig. När vägen till naturen går genom naturum kan besökaren förvänta sig hög kvalitet och ett mervärde. Naturum engagerar, berikar och erbjuder kunskap och upplevelser. Naturum ger besökaren en känsla av att man vill komma tillbaka, igen och igen.”

I syftet ingår att genom verksamheten vid naturum:

- *välkomna besökaren genom att vägleda om vad man kan se, uppleva och göra i området,*
- *inspirera besökaren till att uppleva och vistas i naturen, skapa nyfikenhet och bidra till förståelse och engagemang för natur och naturvård,*
- *fördjupa besökarens förståelse för naturområdet; förklara vad som hänt, händer och varför det sker,*
- *bidra till att öka besökarens kunskap om ett naturområdes naturvetenskapliga, natur-, kultur- och upplevelsemässiga värden samt hur människan använt sig av och påverkat naturen,*
- *motivera besökaren att använda naturområdet på ett sådant sätt att områdets natur-, kultur- och andra upplevelsemässiga värden bevaras långsiktigt,*
- *arbeta för att skola och annan undervisning ska besöka och använda naturum,*
- *ge information om hur tillgängligt det är i område, hur man tar sig dit och hur man hittar där,*
- *sprida kännedom om en trakts naturskyddade områden och andra besöksmål för friluftslivet.*

1.2. Lokala och regionala syften för det egna naturumet

Naturum Vattenriket är mötesplats och besökscenter i Biosfärområde Kristianstads Vattenrike, ett stort område med mycket höga och varierade naturvärden. I Vattenriket har vi 21 besöksplatser med fågeltorn, stigar och utemuseer. Naturum Vattenriket är kronan på verket med utställning, möteslokal och restaurang. Här berättar vi hur biosfärområdet fungerar och visar vägen ut i Vattenriket.

Syften för naturum Vattenriket är bl. a.

- Att bidra till att Biosfärområde Vattenriket uppfyller Unescos riktlinjer för Biosfärområden genom det svenska Biosfärprogrammet.
- Att vara en resurs i Kristianstads kommuns övergripande arbete med att vara en attraktiv kommun med en långsiktigt hållbar livsmiljö, t ex genom att uppfylla målen i kommunens styrkort om Friska ekosystem.
- Att vara den naturliga mötesplatsen i Biosfärområde Vattenriket.
- Att visa vägen ut i Vattenriket.
- Att bidra till delaktighet och engagemang för Vattenriket i bygden.
- Att vara en av Kristianstads stora attraktioner inom besöksnäring samt bidra till att utveckla en hållbar turism i Vattenriket.

2.Mål

2.1.Mål 2017

NATURUM SKALL VARA EN NATURLIG MÖTESPLATS OCH BESÖKSCENTER FÖR BIOSFÄROMRÅDE VATTENRIKET, vilket bl. a innebär:

- Att naturum är en viktig del i Biosfärområdets arbete med att uppfylla styrkortets mål om Friska ekosystem.
- Att naturum har öppet mer än 300 dagar med fri entré.
- Att naturum når fler än 100 000 besökare under 2017.
- Att naturum verkar för att konferenser och möten som rör arbetet i Biosfärområdet förläggs till naturum. Minst 10 större möten med anknytning till arbetet i Biosfärområdet förläggs till naturum.
- Att naturum erbjuder naturvägledning av hög kvalitet. Minst 100 grupper bokar naturvägledning under 2017.

NATURUM SKALL HA ETT RIKT OCH VARIERAT PROGRAMUTBUD FÖR ALLA ÅLDRAR OCH OLIKA MÅLGRUPPER, vilket bl. a innebär:

- Att naturum erbjuder ett varierat program utifrån årets huvudtema Naturens nyttor i Vattenriket. Minst 400 programpunkter erbjuds under 2017.
- Att naturum i det arbetet samarbetar med lokala intressenter för att bredda programutbudet. I programrådet ingår minst fem externa parter.

NATURUM SKALL VISA VÄGEN UT I VATTENRIKET, vilket bl. a innebär:

- Att naturum fortsätter öka fokus på att få ut besökare från naturum genom att förlägga programaktiviteter som skogsbad, vandringar och cykelturer till besöksplatser i biosfärområdet.
- Att naturum fortsätter utveckla naturvägledning som verktyg och kunskapsfält. Under 2017 fokuserar vi på *det artrika Vattenriket* och *att kommunicera ekosystemtjänster*.

NATURUM SKALL BIDRA TILL ATT ÖKA DELAKTIGHETEN OCH ENGAGEMANGET FÖR VATTENRIKET I BYGDEN, vilket bl. a innebär:

- Att naturum fortsätter samarbetet med vänföreningen Vattenrikets vänner och andra lokala organisationer med intresse för Vattenrikets värden.
- Att naturum fortsätter bidra i arbetet med att utbilda Biosfärambassadörer. Minst 20 nya ambassadörer utbildas under 2017.
- Att naturum är delaktig i samarbeten med andra aktörer som Hälsoträdgården, Kompis Sverige och Urbana Hembygdsgården för att nå nya målgrupper. Minst 5 gemensamma aktiviteter skall genomföras.
- Att naturum under 2017 genomför temat Smaka på Vattenriket där lokala produkter som producerats på ett hållbart sätt lyfts fram.

NATURUM SKALL ERBJUDA VERKSAMHET FÖR FÖRSKOLA/ GRUNDSKOLA, GYMNASIUM OCH SFI SAMT UTVECKLA NYA PEDAGOGISKA METODER, vilket bl. a innebär:

- Att naturum fortsätter att prioritera att ta emot skolkasser. Minst 80 skolklasser omfattande 1600 elever besöker under 2017 naturum.
- Att naturum genomför Biosfärläggret med temat *Naturens nyttor Vattenriket* med plats åt 20 elever.
- Att naturum fortsätter samarbetet med Vattenrikets ekologer. Minst fyra klasser får ta del av detta i våta eller torra miljöer.
- Att naturum fortsätter att utveckla nya uteklassrum/biosfärklassrum. Under 2017 utvecklas två nya uteklassrum, ett vid havet och ett vid naturum.
- Att naturum aktivt deltar i satsningen Biodiversitetsdagen som en del i vårt artrika år. Vi rapporterar in till Biodiversitetsdagen vid minst fem tillfällen.

NATURUM SKALL SAMARBETA MED LÄROSÄTEN PÅ UNIVERSITETSNIVÅ, vilket bl. a innebär:

- Att naturum bidrar till att genomföra forskarkonferensen BIOSFÄR 2017 tillsammans med kollegor inom avdelningen för Biosfär och hållbar utveckling samt Högskolan Kristianstad.
- Att naturumföreståndaren tillsammans med kollegor från avdelningen för Biosfär och hållbar utveckling är involverad i ett flertal större forskningsprojekt som bedrivs vid Högskolan Kristianstad och Stockholms Universitet. För 2017 prioriteras tiden dels till studier om uttern och dels inom ekosystemtjänster.

NATURUM SKALL HJÄLPA TILL ATT TA FRAM OCH SPRIDA INFORMATION OM VATTENRIKET FÖR OLIKA MÅLGRUPPER, VIA OLIKA KANALER OCH SÄTT ATT KOMMUNICERA vilket bl. a innebär:

- Att naturum är delaktigt i de informationssatsningar som kommer att genomföras från Biosfärvadens sida under året. Under 2017 är det fokus på ekosystemtjänster samt på havet genom det nya Utemuseum Äspet.
- Att naturum fortsätter förbättra utställningen i naturum. Under 2017 läggs fokus på att lansera den nya filmen till Opteryx.
- Att naturum förbättrar informationen på andra språk än svenska i utställningen. Under 2017 lanserar vi en modul Ny i Vattenriket samt förbättrar för utländska besökare att ta till sig skyltarnas text i utställningen.
- Att naturum fortsätter använda facebook som kanal för informationsspridning i vårt dagliga arbete. Under året är målet att passera 3 500 gillare.
- Att fortsätta använda Instagram och #vattenriket med målet att under året få in 500 nya bilder taggade med #vattenriket.

NATURUM SKALL BIDRA TILL ATT LOCKA TURISTER TILL KRISTIANSTAD MED VATTENRIKET SOM ATTRAKTION SAMT BIDRA TILL ATT MÖTEN FÖRLÄGGS I KRISTIANSTAD MED VATTENRIKET SOM BIDRAGANDE ANLEDNING, vilket bl. a innebär

- Naturum skall fortsätta arbeta aktivt med Tripadvisor som verktyg och skall erhålla ett nytt Certificate of Excellence för 2017.
- Naturum har nära kontakt med personal inom Kristianstads kommun som arbetar med turismutveckling för att planera gemensamma satsningar och aktiviteter. Minst en gemensam marknadsföringsinsats genomförs under året.
- Naturum är en resurs i Kristianstad vid stora evenemang som förläggs till staden. Målet är att minst fem större grupper som besöker Kristianstad utifrån ett annat evenemang även besöker naturum.

2.2. Mål 2018-2021

- Att naturum fortsätter att uppfylla Naturvårdsverkets krav och intentioner för naturum.
- Att naturum blir en allt viktigare del som mötesplats för Biosfärområde Vattenriket.
- Att naturum fortsätter att vara en viktig del i Kristianstads kommuns prioriterade uppgifter och på så vis bidrar till Kristianstads attraktivitet.
- Att naturum fortsätter ha generösa öppettider, omfattande programutbud, skolverksamhet och naturvägledning av hög kvalitet.

- Att naturum och naturums verksamhet blir en pusselbit i kommunens arbete med folkhälsa och integration.
- Att naturum som arbetsplats är väl fungerande, satsar på en bra arbetsmiljö, nöjda medarbetare och får "grönt ljus" i medarbetarenkät och andra arbetsmiljöutvärderingar.
- Att naturums närområde från parkering till naturum får en utformning med ny entré, grillplats, uteklassrum och utelekplats i samband med planuppdraget som kommunens tekniska förvaltning, C4 Teknik, hanterar.
- Att en spångad led med gömsle i anslutning till naturumsjön etableras tillsammans med bl. a kommunens tekniska förvaltning, C4 Teknik.

2.3. Målgrupper enligt Naturvårdsverkets nationella riktlinjer

"Huvudsaklig målgrupp för naturumverksamheten är den breda allmänheten i alla åldrar utan speciella förkunskaper, både svenska och utländska besökare. Även återkommande eller särskilt kunniga besökare bör få utbyte av sitt besök. Detta kan ske genom fördjupningsmöjligheter och genom att verksamheten förnyas och utvecklas med omväxlande programverksamhet och tillfälliga utställningar."

Särskilt prioriterade grupper är:

- Människor för vilka naturen är relativt okänd.
- Barn och unga. Naturvägledning och andra verksamheter anpassade för barn och unga ska finnas.
- De som kommer till naturum från skola och andra utbildningar.

2.4. Målgrupper för det egna naturumet

Naturum Vattenriket skall vara en resurs för många olika målgrupper. Vi brukar använda mottot *"inte bara för Fjällrävenfolket"* för att spegla bredden som vi strävar efter. Alla målgrupper är lika viktiga för att bilda den helhet som naturum står för.

- Allmänhet, föreningar och företag från Kristianstad.
- Skolklasser och barnfamiljer i Kristianstad med omnejd.
- Turister och dagsbesökare från övriga delar av Skåne samt angränsande län.
- Studiegrupper från myndigheter, företag och kommuner.
- Inflyttade kommuninvånare från andra länder.
- Utländska besökare, i synnerhet danska och tyska besökare.
- Rullstolsburna och andra besökare med funktionshinder.
- Högskole- och universitetsstudenter från t ex Kristianstad och Lund.
- Bussbolag med större grupper.

Punkt 3 beskriver omvärldsfaktorer som kan komma att påverka planeringen.

3. Analys av risker/möjligheter

3.1. Nuläge

Övergripande

Naturum fortsätter att vara välbesökt och uppskattat med över 100 000 besökare årligen. Restaurang Fredholms på naturums sa upp sitt avtal och lämnade naturum i september. En upphandling genomfördes för att säkra driften av Café Årum som naturums restaurang kommer att heta. Upphandlingen ledde inte fram till ett avtal med snabbt tillträde. I skrivande stund pågår förhandlingar och det är oklart när ny restauratör finns på plats. Under slutet av november drabbades naturums hörsal av en större vattenläcka. Golv, väggar och tak måste åtgärdas, ett arbete som beräknas ta fram till februari.

Arbetsmiljö

Vi utvecklar ständigt schemaläggning, planering av tid och arbetsuppgifter för att varaktigt kunna ha en god arbetsmiljö. Detta är särskilt utmanande eftersom vi har helårsöppet till skillnad från många andra naturum. Resultaten av medarbetarenkäten visar att de anställda vid naturum glädjande nog just nu upplever arbetsituationen som god (5,4 på en 6-gradig skala).

Utställning

Utställningen är i ett gott skick men behöver ständigt förnyas. I takt med att andelen utländska besökare ökar måste vi hitta bättre lösningar för att tillgodose olika språk. Golvet i utställningen kommer att behöva bytas.

Övrigt

Naturums närområde i anslutning till parkeringsplats är i stort behov av utveckling. Ingen känsla av "entré" finns och parkeringen har vuxit utan utformning. Det pågår just nu ett intressant planarbete kring utveckling av de gamla tippområdena Härlövs ängar och Härlövs backar i anslutning till naturum.

3.2. Möjligheter

Övergripande:

Naturum skall fortsätta vara ett av de viktigaste besöksmålen i Kristianstads kommun och bidra till att Biosfärområde Vattenriket uppfyller Unescos riktlinjer för biosfärområden. På naturum skall Café Årum servera god och närproducerad mat som tilltalar naturums målgrupp.

Arbetsmiljö:

Genom att fortsätta ha stängt några veckor i januari underlättar vi för underhållsarbete på naturum. Det ger också välbehövlig tid för planering för naturums personal.

Utställningen:

När de flesta större brister från byggtiden är åtgärdade kan vi se framåt och planera för andra förbättringar i utställningen. Högt på listan under 2017 står att undersöka vilka vägar vi har att förbättra informationen på andra språk i utställningen.

Övrigt

Vi märker stort intresse från många aktörer i närsamhället. Som exempel kan nämnas potentiella samarbeten med Hälsoträdgården, folkhälsoprojekt för äldre, integrationsprojekt som Kompis-Kristianstad och kommunens företagshälsovård. Detta ger oss intressanta möjligheter att nå nya målgrupper och visa vägen ut i Vattenriket för fler.

Planarbetet kring Härlövs backar och ängar kan bidra till att skapa en fin entrémiljö runt naturum, med utvecklat uteklassrum, spångad led i våtmarkerna mot Vilans strandängar och nya miljöer att visa besökare ut till i anslutning till de gamla deponierna.

3.3. Risker**Övergripande:**

Om inget avtal kan träffas med entreprenör om Café Årum inom en snar tid kommer det att drabba antalet bokningar i hörsalen, och därmed naturums budgetläge där vi har ett intäktskrav. Det innebär också en stor försämring för naturums besökare att ingen servering finns på plats. Renoveringen av den vattenskadade hörsalen begränsar vår möjlighet till uthyrning.

Arbetsmiljö:

Personalens tid- eller brist på tid- är en riskfaktor. Genom att vi har så stor verksamhet på så få personer är varje medarbetare en mycket viktig kugge för att det skall fungera.

Övrigt:

Naturums närområde är deponiområde. Det har visat sig att det på vissa platser är höga halter av PAH. Området kommer att täckas för att göras säkert. I skrivande stund har vi knapphändig information om hur det kommer att gestaltas samt hur lång tid detta arbete skall ta.

Punkt 4 – beskriver de aktiviteter som bidrar till att syfte och mål uppfylls.

4. Naturums verksamhet

4.1. Övergripande planering för nästa år

Naturum Vattenrikets öppettider 2017 är:

Januari–mars: tisdag–söndag kl 11-16.

April-september: måndag-söndag kl 11-17.

Oktober- december: tisdag–söndag kl 11-16.

Utöver detta är naturum öppet under förmiddagar mellan 8.00 och 11.00 för bokade skolklasser och gäster i hörsalen.

Naturum är stängt måndagar under vinterhalvåret. Naturum kommer också att hålla stängt vardagarna vecka 2, 3 och 4 i januari. Utöver detta är naturum stängt midsommarafton, midsommardagen, julafton, juldagen, nyårsafton och nyårsdagen samt de dagar då vi vaxar golvet.

Detta betyder att naturum under 2017 planeras vara öppet för allmänheten och bokade grupper runt 320 dagar.

4.2. Teman

Naturum Vattenriket bygger programverksamheten på teman som skall spegla såväl arbetet i Biosfärområdet som årstiderna i Vattenriket. Under 2017 är det *Naturens nyttor i Vattenriket* som står i fokus. Under våren blir fokus på artrika upplevelser i Vattenriket. Under hösten fokuserar vi mer på ekosystemtjänster och i synnerhet på goda lokala produkter som är goda exempel i dubbel bemärkelse.

- VINTER I VATTENRIKET 1/1-1/3
- TRANOR OCH ANDRA VÅRTECKEN 1/3-9/4
- ARTRIKA VATTENRIKET 10/4-18/6
- SOMMAR I VATTENRIKET 19/6-20/8
- SMAKA PÅ VATTENRIKET 21/8-31/10
- FORSKARVECKOR 1/11-30/11
- JUL PÅ NATURUM 1/12-31/12

4.3. Programverksamhet

Programverksamheten knyts till de teman som beskrivits ovan. Varje tema omfattar ett stort antal programpunkter med allt från exkursioner, via lunchföredrag till familjeaktiviteter. Utöver detta program erbjuder vi en daglig visning alla veckans dagar, samt fiskprat varje helg. Vårens program bifogas.

Programbladen trycks i en upplaga på 7 000 exemplar och informationen om programpunkterna sprids såväl via vårt tryckta program, som via hemsida, blogg, nyhetsmail och facebook samt till tidningar och kommunens evenemangskalender.

Särskilt vill vi lyfta fram följande planerade programaktiviteter för 2017:

- I vintertemat kommer vi att fortsätta med fokus på örnar, genom örnföredrag, örnspaning vid Pulken, örnbus och den uppskattade familjeaktiviteten Örnprat för små öron.
- Naturvägledarna kommer varje söndag i vinterprogrammet att genomföra en programpunkt Vinterliv i Vattenriket.
- Under februari-lovet kompletterar vi våra uteaktiviteter med en kreativ inomhusworkshop. Den gemensamma nämnaren för aktiviteterna är att lyfta fram det artrika Vattenriket. Utomhus blir det Djurolympiad och Bygga bo (holkbygge) och inomhus blir det artrikt pyssel där djur och växter skapas med ull, garn och virknålar.
- När tranorna kommer flyttar naturum under en veckas tid bemanningen ut till Pulken och möter besökare från när och fjärran där. Transäsongen invigs med en Trandag.
- Under våren står det artrika Vattenriket i fokus. Vi lyfter detta i flera intressanta föredrag och exkursioner t.ex. minimonstersafari och orkidévandring.
- Som en del i kommunens Kulturnatt ordnar vi programpunkten Dur i natur där naturvägledning bland sånglärkor får hjälp av andra sångfåglar från en lokal kör.
- I juni invigs vårt nya Utemuseum Äspet vid havet och därmed flyttar vi ut en del programpunkter till havet.
- Under sommaren fortsätter vi med Musik i redet med uppskattade konserter utanför naturum.
- Under sommaren återupptar vi qigongen på takterrassen och i samarbete med Hälsoträdgården kan den fortsätta en stund in på hösten i Orangeriet.
- En ny film om ekosystemtjänster i Vattenriket är just under produktion. Den filmen kommer att visas på naturum och ingå i programpunkter och bokningsbara aktiviteter om ekosystemtjänster.
- Under höstens skördetider lyfter vi fram lokala producenter och deras produkter under titeln "Smaka på Vattenriket".
- I november genomförs den årliga forskningskonferensen BIOSFÄR 2017.

4.4. Tillfälliga utställningar

Följande tillfälliga utställningar planeras för 2017:

- Barnhörnan byts ut två gånger. Ett vintertema och ett vårtema.
- Tillfälliga utställningar i anslutning till våra teman placeras på galler runt Opteryx.
- Fotoutställning Minimonster av John Hallmén är beställd till hörsalen under april-maj-juni.
- Under vårens artrika tema bygger vi en utställning av växter från olika temalandskap i Vattenriket.
- Under provfisket av mal i augusti tar vi in några små malar till vårt tillfälliga akvarium.

4.5. Kommunikationsinsatser

Vi arbetar i ett brett perspektiv med kommunikationsinsatser och genomför dessa tillsammans med Biosfärenhetens informationsansvarig.

Kommunikationsinsatserna beskrivs i bifogad kommunikationsplan. Några viktiga kommunikationsinsatser under kommande år är:

- Naturums utställning- beskrivs under punkten 6
 - Ny film Opteryx 3.0 Från källa till hav.
 - Modul "Ny i Vattenriket".
 - Uppdaterad modul "Biosfär".
 - Utställningstexter görs tillgängliga på fler språk.
- Två nya uteklassrum, vid havet samt vid naturums håvningsbrygga.
- Naturums program, framtagande och tryck.
- Bokprojektet Vingar över Vattenriket.
- Uppstart av nyproduktion av Utflyktsguide.
- Uppstart av nyproduktion av Utställningskatalog.
- Översyn av hemsida.

Punkt 5 - 9 beskriver vilka resurser som krävs för att uppfylla aktiviteterna under punkt 4.

5. Personal

Naturum Vattenriket kommer att ha öppet ca 320 dagar och ca 1 800 timmar för allmänheten. Utöver detta är naturum öppet för skolklasser och andra besökande grupper ytterligare ca 500 timmar.

Den personal som finns på naturum Vattenriket under 2017 är:

- Naturumföreståndare (100%)
- Naturvägledare (100%)
- Naturvägledare (100%)
- Naturpedagog (100%)

- Naturumvaktmästare (100%)
- Administratör (100%)
- Marknadsföring (50%)
- Timanställda kompletterar ordinarie personal under helg och semester

För varje naturum ska planerade öppettider och personalinsats anges enligt nedanstående tabell. Fyll endast i siffror. Eventuella kommentarer till uppgifterna kan göras i text under tabellen.

Excel-tabell (dubbelklicka i tabellen).

Öppettider, besök och bemanning					
Månad	Antal besök	Antal öppettimmar	Antal öppettidagar	Antal bemanningsdagar	Antal bemanningstimmar
Januari	2521	75	15	133	51
Februari	9282	125	25	144	1132
Mars	9790	135	27	154	1210
April	8342	180	30	158	1239
Maj	11387	186	31	151	1175
Juni	11954	162	27	153	1178
Juli	15614	186	31	114	936
Augusti	14096	180	30	128	944
September	7883	174	29	148	1168
Oktober	4546	130	26	124	976
November	4669	130	26	140	1112
December		115	23	105	872
Summa	100084	1778	320	1652	11993

6. Kompetensutveckling av personal

6.1. Nästa år

Under 2017 kommer vi att fortsätta att fokusera på vårt årstema *Naturens nyttor i Vattenriket*. Vi avser också att fortsätta utveckla vår kunskap och våra färdigheter att genomföra qigong, skogsbad och utomhusmatlagning.

- Januari: Uppstartsdag naturumpersonal (alla)
- Januari: Utomhusmatlagning med Robusta äventyr
- April: Naturum regionträff (KM och en medarbetare)
- April: Fåglar och naturvägledning (naturvägledare)
- Maj: Kompetensutveckling artrika guidningar med Pav Johnsson (alla)
- Augusti: Uppstartsdag naturumpersonal (alla)
- September: Naturum nationell träff- om den genomförs (KM)
- September: Planeringsdagar med Biosfärenheten
- September: Ute är inne (naturpedagog)
- Oktober: Vi undersöker möjligheterna att delta i kurs i Qigong med Skogsbad (alla)
- November: Biosfär 2016, forskningskonferens (alla)
- Brandskyddsutbildning (alla?)

- Kompetensutveckling genom de föredrag som erbjuds inom naturums program under året (alla)
- Utöver detta bestäms i samråd med respektive medarbetare lämplig utbildning inom prioriterade områden

6.2. Nästföljande fyraårsperiod (2018-2021)

Under en femårsperiod planerar vi en kompetensutveckling inom områdena:

- Fortsatt kompetensutveckling för att säkerställa vår kompetens inom respektive område, inkluderande såväl naturvägledarkompetens som utställningsteknik och administrativ kompetens.
- Troligtvis utbildning för att publicera material på webben för flera.

7. Plan för förnyelse av fast utställning

7.1. Nästa år

Under 2017 kommer vi att fortsätta förbättra utställningen i naturum utifrån följande plan:

- Lansera ny film till Opteryx: Från källa till hav.
- Ny modul: Ny i Vattenriket med lättlästa texter på 10 språk
- Modulen "Biosfär" uppdateras med 2016 års händelser.
- Utbyte av mediaspelare till Brightsine.
- Översyn av fler språk i utställningstexter.
- Ny skärm: Kika in hos kniporna.

7.2. Nästföljande fyraårsperiod (2018-2021)

- Årligen uppdatera modulen "Biosfär" med varje års viktigaste händelser.
- Nyproduktion av utställningskatalog.
- Nyproduktion av utställningen Alla tiders Vatten.
- Årlig nyproduktion av årsutställning.
- Utbyte av halogenlampor i utställning.
- NFC-koder i utställning.
- Planering och genomförande av "Opteryx 4.0" år 2019.

7.3. Budget och finansiering för förnyelse av fast utställning

De personella resurser som krävs utgörs av del av tid från Vattenrikets info-grupp som utgörs av tre personer. En rimlig uppskattning av nedlagd tid för de planerade förbättringarna av naturums utställningar är 200 timmar.

I driftsbudget för 2017 finns tillräcklig summa avsatt för att genomföra det som beskrivs ovan.

7.4. Förankring

Nya förslag till utställningsdelar tas fram tillsammans i infogrupp och diskuteras tillsammans med medarbetare samt med externa kunskapsnoder. Budget arbetas in i naturums budget för kommande år.

8. Fastighet/lokaler

8.1. Nästa år

Många större förändringar och kompletteringar är genomförda i naturum.

Under 2017 färdigställs:

- Styr- och reglersystemet.
- Ventilation.
- Reparation av hörsal, golvbyte, ev vägg och takåtgärder.

Ansvarig för detta är kommunens tekniska förvaltning, C4 Teknik. Åtgärder kommer om möjligt att genomföras under januari månad då naturum är stängt.

8.2. Nästföljande fyraårsperiod (2018-2021)

Det som kvarstår med säkerhet är att byta golv i naturums utställning. Det kommer tidigast att ske januari 2018.

9. Övrig utveckling

9.1. Nästa år

Fokus kommande år ligger på artrikedom och på ekosystemtjänster under temat *Naturens nyttor i Vattenriket*.

Här följer några av de viktigare satsningarna vi planerar för under 2017 som inte utförligt nämnts under annan punkt.

Café Årum

När föregående restauratör valde att säga upp sitt hyresavtal med naturum tog vi flera beslut. Vi har valt att döpa restaurangen till Café Årum- ett namn som anspelar både på naturum och på naturreservat Årummet. I skrivande stund söker vi en restauratör som via tjänstekoncession skall driva verksamheten i Café Årum. Under kommande år kommer vi att bygga upp ett samarbete med restauratör för att tillgodose naturums besökare, bokade grupper och hitta samarbetsformer även för programpunkter.

Naturums närområde

Ett större arbete som kommer att påverka naturums närområde är planarbete för att skapa rekreationsområde på de gamla deponiområdena både öster och väster om Härlövsängaleden. Delar av tippområdet utgörs idag av Naturreservat Årummet.

Under 2016 togs markprover som visade på förhöjda halter av bland annat PAH i ytor som vi använder för barn. Ett skärmtak monterades ned och under vintern kommer ytan att täckas med rena massor. Ett nytt skärmtak samt en grillplats kommer att placeras på ytan. Förhoppningen är att arbetet skall vara klart till februarilovet så att våra planerade lovaktiviteter kan genomföras där.

Inom Naturreservat Årummet anlades under 2016 en provisorisk stig, Mångfaldsrundan, som vi använde för naturums artrika vandringar. Under kommande år skall den göras mer permanent genom uppgrusning. Samtliga dessa arbeten planeras och utförs av C4 Teknik i nära samråd med naturum.

Tranvärdar

Efter modell från Hornborgasjön vill vi utveckla bemanningen vid Pulken genom att utbilda Tranvärdar som bemannar Pulken vid de tider vi gemensamt överenskommer. Dessa Tranvärdar kan komma från flera ideella organisationer, t.ex. Fågelklubben, Naturskyddsföreningen, Vattenrikets vänner och Härnестads byalag. Tranvärdarna utbildas i "kunskap och värdskap" av Vattenriket och Fågelklubbens expertis och bemannar sedan Pulken tillsammans med oss. Ett schema görs för att täcka in ett antal dagar under den viktigaste tranperioden, ca 3 veckor. Naturum/Vattenriket köper in jackor med logga "Tranvärd i Vattenriket" samt tubkikare till Tranvärdarna.

Vattenrike för alla

Under året vill vi särskilt fokusera på att nå ännu fler nyanlända och äldre. Vi kommer att erbjuda en rad aktiviteter särskilt för nyanlända. Med stöd av Vattenrikets vänförening kan vi erbjuda Skogsbad till projektet Kompis Kristianstad samt visningar av naturum kvällstid för språkcaféerna i Kristianstad. Vi planerar också att erbjuda Skogsbad i anslutning till de cykelkurser som Urbana Hembygdsgården genomför. Tillsammans med Mötesplats Kristianstad medverkar vi vid en Seniordag vid Ekenabben.

Kungsfiskarstolpen

Under 6 år visade den stora kungsfiskaren i mosaik vägen in till naturum, men så föll den i en storm. Tillsammans med Vattenrikets vänförening är det tänkt att den skall kunna renoveras och återuppstå.

Pedagogisk verksamhet

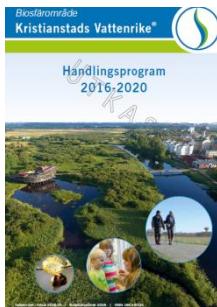
Varje år träffar naturpedagogen över 80 skolklasser på naturum. En gång i månaden leder naturpedagogen familjeaktivitet utifrån aktuellt tema i naturums program. Några projekt utöver detta är:

- Skogsbad/ Lugn av naturen för Vuxenskolans utbildning för blivande undersköterskor.
- Fortsatt samarbete med Högskolan Kristianstad med lärarstudenter inom No/Teknik som gör del av sin utbildning på naturum.
- Två utbildningsdagar för förskolelärarstudenter och handledare (ca 100 personer)
- Fortsatt samarbete med Vattenrikets ekologer i våtmarker och sandiga marker.
- Ett nytt uteklassrum/biosfärklassrum skall utvecklas till Utemuseum Äspet.
- Biodiversitetsdagen: Vi kommer att vara delaktiga i satsningen Biodiversitetsdagen både med klasser och i familjeaktiviteter.
- Sommarlovsaktiviter: Under sommarlovs första vecka kommer vi att ha drop-in aktiviteter för sommarlovslediga barn.
- Biosfärläggret genomförs under kommande år som ett dagläger under 5 dagar med 20 barn.

Jamboree

Den 5-12 augusti kommer en stor scoutJamboree att ordnas i Kristianstad. Vi är ombudda att vara delaktiga genom både programaktivitet med scouterna samt ökat öppethållande kvällstid.

9.2. Nästföljande fyraårsperiod (2018-2021)

Biosfärområdets handlingsprogram för kommande tioårsperiod är just framtaget. I det programmet beskrivs Biosfärområdets och naturums fokusområden för kommande tioårsperiod. De fokusområden som rör naturums verksamhet mest beskrivs nedan med texten kursivt markerad där naturum har en extra viktig roll.

Ekosystemtjänster bidrar till välfärd

Tankesättet bakom begreppet ekosystemtjänster, att naturens tjänster är viktiga för människans välfärd, är en naturlig del i biosfärarbetet. Vattenrikets varierade landskap ger förutsättningar för många olika ekosystemtjänster. Våtmarkerna jämnar ut flödet i Helgeån, minskar näringsläckaget och skänker oss ett rikt djurliv och friluftsliv. Strandängarna ger bete och foder, skogen timmer, svamp och bär, kusten bidrar med rekreation och havet tar upp koldioxid och ger oss fisk. Det är viktigt att dessa naturens tjänster bibehålls och förstärks.

Inom de närmaste åren kommer vi att arbeta för att öka medvetandet om Vattenrikets ekosystemtjänster. Vi ska verka för att ekosystemtjänsterna identifieras, kartläggs och blir en del i samhällsplaneringen. Dessutom kommer vi att arbeta i projekt som förbättrar förutsättningarna för naturen att leverera ekosystemtjänster.

Må bra i Vattenriket

I ett samhälle med stress och höga sjuktal blir naturen som källa till återhämtning allt viktigare. En del i vårt arbete är att underlätta för boende och besökare att komma ut i Vattenriket. *Det gör vi genom att tillgängliggöra och informera om områdets höga natur- och kulturhistoriska värden på naturum Vattenriket och vid våra 21 besöksplatser. I naturum Vattenrikets program finns flera aktiviteter som erbjuder naturupplevelser på många sätt.*

De närmaste fem åren planerar vi att vidareutveckla Vattenriket som en källa till lugn och avkoppling för att nå en bättre folkhälsa och livskvalitet. Detta ska ske genom att vi är delaktiga i projekt kopplade till grön rehabilitering och projekt som går ut på att använda naturen som en källa till återhämtning i förebyggande syfte - green care.

Stadsutveckling på ett hållbart sätt

Staden Kristianstad ligger omgärdad av internationellt klassade våtmarker och naturreservat. De som bor i kommunens tätorter har nära till naturen och i många tätorter finns höga naturvärden inne i samhällena, till exempel Åhus blomrika infarter.

Att uppfylla Unescos uppdrag att vara modellområde för hållbar samhällsutveckling innefattar även stadsutvecklingen. Biosfärkontoret fortsätter att vara delaktigt i flera projekt tillsammans med kommunens övriga förvaltningar. Ett sådant är Vilans strandäng där möjligheten att utveckla stadsdelen på ett ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbart sätt belyses. *Ett annat är arbetet med Härlövs ängar och backar där områden som tidigare använts för deponi ska miljösäkras och utvecklas för rekreation och naturvärden med en inbjudande entré och utemiljö i anslutning till naturum Vattenriket.*

Turism på naturens villkor

Biosfärområde Kristianstads Vattenrike med naturum lockar 250 000 besökare om året. Vattenriket är en viktig del i Kristianstads kommuns utveckling som turistdestination och ett verktyg för att uppmuntra hållbar naturturism.

I en destinationsutvecklingsprocess som påbörjades i nordöstra Skåne 2015 är naturturism ett av tre teman som ska stärka tillväxt och lönsamhet i besöksnäringen. *Kristianstads Vattenrike är en stark reseanledning till området och skapar förutsättningar för hållbar företagsutveckling.*

Vandring, cykling, fiske, paddling, guidade turer och andra upplevelser utomhus efterfrågas av besökare både från Sverige och de prioriterade utländska marknaderna. Vattenrikets besöksplats Pulken är en populär destination med utvecklingspotential. På våren matas de flyttande tranorna för att undvika skador på lantbrukarnas nysådda åkrar. I fågeltornet intill njuter besökare från när och fjärran av trandansen. Pulken är ett gott exempel på biosfärarbete och en bra plats att berätta om det.

Sprida ny kunskap

Att sprida ny kunskap är en viktig del i biosfärkontorets arbete. Kunskapen sprids på Vattenrikets hemsida, genom rapporter, möten med olika aktörer, i guidningar, föredrag och på konferenser på naturum.

I skriftserie "Vattenriket i fokus" samt i pressmeddelanden och artiklar på Vattenrikets hemsida publiceras rapporter, undersökningar och informationsskrifter. Publikationerna sprids till myndigheter, bibliotek, läroverk, tjänstemän, politiker och finns på Vattenrikets hemsida.

Varje november hålls en forskningskonferens, Biosfär, på naturum Vattenriket. Konferensen är ett samarbete med Högskolan Kristianstad med målet att sprida aktuella forskningsrön med anknytning till Biosfärområde Kristianstads Vattenrike. Bland deltagarna finns forskare, naturentreprenörer, journalister, tjänstemän i kommun och Länsstyrelse, personal från andra biosfärområden. Arbetet med att sprida ny kunskap via en rad olika kanaler fortsätter framöver.

Ringar på vattnet

För att nå framgång i arbetet är den lokala förankringen central. En väg är att utbilda så kallade biosfärambassadörer. Sedan våren 2013 har drygt 200 personer utbildats. Tanken är att ambassadörerna ska hjälpa till att sprida intresse och kunskap om Vattenriket som rekreationsområde med varierad natur och tillgängliga besöksplatser och som modellområde för en hållbar

samhällsutveckling. Vi fortsätter att engagera kommuninvånarna genom att utbilda biosfärbassadörer.

Biosfärområde Kristianstads Vattenrike har dessutom en vänförening som samlar in pengar och stöttar olika projekt. *Samarbetet med Vattenrikets vänner och biosfärbassadörerna är viktigt för biosfärområdets förankring och utveckling.*

Digital kommunikation och PR

Biosfärkontoret använder en rad olika digitala informationskanaler: hemsida, facebook, instagram och nyhetsmejl. Här berättar vi om biosfärläroarbetet och tipsar om det som är på gång i Vattenriket och hur besökare och boende kan njuta av naturvärdena på olika sätt.

Nyheter om biosfärläroarbetet publiceras på hemsidan och skickas till intresserade som ett samlat nyhetsmejl en gång i kvartalet. Informationsmejl om programaktiviteter på naturum sprids med täta mellanrum hela året. Hemsidan är både ett viktigt kunskapsarkiv och en plattform för aktuella händelser. De närmaste åren ska hemsidan förnyas. Media är en viktig informationskanal. Vi skickar pressmeddelanden och bjuder in till pressträffar för att berättar om vår verksamhet.

Marknadsföring av naturums aktiviteter sker även i form av annonsering i dagspress.

När det gäller utställningsteknik använder vi qr-koder som en genväg till information, ljudguider och filmklipp. Detta kommer vi att utveckla – allt för att besökaren ska få information på olika sätt och med olika sinnen.

Naturum - mötesplats och skyltfönster

2010 öppnade naturum Vattenriket som biosfärområdets mötesplats och skyltfönster.

Sedan dess har naturum Vattenriket blivit en viktig del i Kristianstads profil. Hit kommer över 120 000 besökare om året från när och fjärran i alla åldrar för att lära sig mer om Vattenrikets unika natur och om arbetet i biosfärområdet.

Naturum vänder sig till en bred målgrupp och inträdet är gratis.

Vi arbetar utifrån Naturvårdsverkets riktlinjer med värdeorden tillgängligt, välkomnande och inspirerande. På bottenvåningen finns en utställning och på övre plan en servering. Båda verksamheterna ska genomsyras av Vattenrikets värdegrund.

Utställningen är bemannad av kompetenta naturvägledare, som visar vägen ut i Vattenriket och berättar om biosfärområdet. Det finns ett rikt programutbud som är gratis för besökarna och bokningsbara föredrag och visningar av hög kvalitet.

Utställningen ska utvecklas kontinuerligt. Opteryx är särskilt viktig och förnyas vart tredje år med en ny upplevelsefilm. På naturum finns en hörsal med fantastisk utsikt över naturumsjön där uttrar och kungsfiskare syns på vintern. Den ska användas i biosfärområdets egen verksamhet för föredrag, möten och pedagogiska aktiviteter. När lokalen är ledig kan andra hyra den för möten och föredrag.

Hitta ut i Vattenriket

Att underlätta för boende och besökare att uppleva Vattenriket är en viktig del i biosfärkontorets arbete. Vattenrikets besöksplatser gör området tillgängligt och sprider kunskap om områdets natur och kulturhistoria. Utgångspunkten är naturum som visar vägen ut till hela Vattenriket med utställning, naturvägledare och ett brett utbud aktiviteter. Vid besöksplatserna finns spångade leder, ljudguider och informationskyltar. Fem platser har mer utvecklad information, så kallade utemuseer.

Inom fem år ska Biosfärkontoret göra en översyn av besöksplatserna. Ett nytt utemuseum med fokus på havet invigs 2017. Torsebro och Åbjär är andra områden som kan bli besöksplatser. I samband med översynen ska biosfärkontoret ta fram en ny utflyktsguide till området. Arbetet med att utveckla Vattenrikets besöksplatser sker i nära samarbete med C4 Teknik. Förutom cykel och vandring är ridning och fiske områden som kan utvecklas ytterligare.

Vattenriket för alla

Biosfärkontoret arbetar kontinuerligt för att Vattenrike ska vara tillgängligt för så många som möjligt. De närmaste fem åren har vi ett särskilt fokus på äldre och invandrare. Idag finns information om Vattenrikets naturvärden och biosfärarbetet på svenska, engelska och tyska. För att nå nya målgrupper behövs information på fler språk. I projektet Ny i Vattenriket tar vi fram och tillgängliggör detta på hemsidan och på naturum Vattenriket.

Arbetet med att tillgängliggöra besöksplatserna för äldre och personer med funktionsnedsättning fortsätter. Ett mål är att den stadsnära Linnérundan ska vara tillgänglig för rullstolar och barnvagnar.

Naturpedagogik i fokus

Ett särskilt viktigt fokusområde för naturum Vattenriket är att erbjuda naturpedagogisk verksamhet för barn och pedagoger. De närmaste åren ska vi utveckla nya metoder för naturpedagogiken, till exempel skapa biosfärklassrum samt öka samarbetet med biosfärområdets ekologer.

Det viktiga samarbetet med Högskolan Kristianstads lärarutbildning fortsätter. Varje år ska också ett biosfärläger genomföras. Biosfärläget är ett dagläger som vänder sig till barn i åldern 10-14 år. Under ett par veckor får ett trettiotal deltagare vara ute och att lära sig om naturen och människan genom att uppleva, upptäcka och undersöka Vattenriket.

Punkt 10 beskriver hur verksamheten planeras att följas upp.

10. Uppföljning

10.1. Besökarundersökningar

Eftersom en större enkätundersökning genomfördes under 2016 kommer inga större besöksundersökningar att genomföras under 2017. Vi fortsätter med våra omfattande kvantitativa undersökningar av naturums besöksantal, antal deltagare på aktiviteter samt besöksantal till Vattenrikets besöksplatser i landskapet.

10.2. Naturumstatistik

Statistiken rapporteras löpande enligt riktlinjer.

10.3. Tankelistning

Ingen planerad tankelistning för 2017.

10.4 Övrigt

Punkt 11 beskriver beräknade intäkter för naturum samt kostnader för personal, lokaler, verksamhet och utställning (punkt 4-9).

Punkt 11 redovisas i en särskild excelfil.

11. Budget för naturum

Redovisas separat i excelfil.